

Sygn. akt XXVIII C 770/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 lipca 2021 roku

Sąd Okręgowy w Warszawie, XXVIII Wydział Cywilny, w składzie:

Przewodniczący: sędzia Katarzyna Dawid – Birška

Protokolant: sekretarz sądowy Martyna Peas

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 07 lipca 2021 roku w Warszawie

sprawy z powództwa **A. K. i K. K. (1)**

przeciwko **(...) Bank S.A. z siedzibą w W.**

o ustalenie i o zapłatę ewentualnie o zapłatę i o ustalenie ewentualnie o zapłatę i o ustalenie ewentualnie o zapłatę i o ustalenie

I. ustala, że nie istnieje pomiędzy stronami stosunek prawny, wynikający z umowy kredytu hipotecznego nr (...) indeksowanego do CHF, zawartej w dniu 04 kwietnia 2007 roku pomiędzy (...) Bank S.A. w K. – (...) Oddziałem w Ł. a A. K. i K. K. (1);

II. zasądza od strony pozwanej (...) Bank S.A. z siedzibą w W. solidarnie na rzecz powodów A. K. i K. K. (1) kwoty: 202 266,51 zł (dwieście dwa tysiące dwieście sześćdziesiąt sześć złotych i pięćdziesiąt jeden groszy) oraz 45 505 CHF (czterdzieści pięć tysięcy pięćset pięć franków szwajcarskich) – obie wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 11 marca 2021 roku do dnia zapłaty;

III. umarza postępowanie w zakresie kwoty 1 034,49 zł (jeden tysiąc trzydzieści cztery złote i czterdzieści dziewięć groszy);

IV. oddala powództwo w pozostałym zakresie;

V. oddala wniosek powodów o nadanie wyrokowi rygoru natychmiastowej wykonalności;

VI. zasądza od strony pozwanej (...) Bank S.A. z siedzibą w W. solidarnie na rzecz powodów A. K. i K. K. (1) kwotę 11 834 zł (jedenaście tysięcy osiemset trzydzieści cztery złote) tytułem zwrotu kosztów postępowania, w tym kwotę 10 800 zł (dziesięć tysięcy osiemset złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego – wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty.

Sygn. akt XXVIII C 770/21

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 21 lipca 2021 roku

W pozwie, złożonym w dniu 11 marca 2021 roku (data nadania przesyłki poleconej), powodowie A. K. i K. K. (1) wnieśli o ustalenie, że umowa kredytu hipotecznego nr (...) indeksowanego do CHF, zawarta w dniu 04 kwietnia 2007 roku pomiędzy nimi a (...) Bank S.A. w K. – (...) Oddział w Ł. (obecnie (...) Bank S.A.) jest w całości nieważna oraz o zasądzenie od strony pozwanej (...) Bank Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. (dalej też jako: (...) Bank S.A.” lub „Bank”) solidarnie na ich rzecz kwot 203 301 zł i 45 573,21 CHF wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od

tych kwot od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty oraz o zasądzenie od strony pozwanej solidarnie na ich rzecz kosztów postępowania, w tym dwukrotności kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych oraz kwoty 17 zł tytułem zwrotu opłaty skarbowej od pełnomocnictwa – wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się orzeczenia do dnia zapłaty. Powodowie wyjaśnili, że kwota 203 301 zł stanowi sumę świadczeń spełnionych przez nich w okresie od 30 kwietnia 2007 roku do 03 marca 2015 roku, zaś kwota 45 573,21 CHF stanowi sumę świadczeń spełnionych przez nich w okresie od 30 marca 2015 roku do 02 grudnia 2020 roku.

W razie nieuwzględnienia powyższych żądań, powodowie zgłosili roszczenie ewentualne o:

a. zasądzenie od strony pozwanej solidarnie na ich rzecz:

- kwoty 56 486,92 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty tytułem nienależnie pobranych przez stronę pozwaną rat kapitałowo – odsetkowych w wyższej wysokości niż rzeczywiście kredytobiorcy powinni spłacać w okresie od 31 marca 2011 roku do 03 marca 2015 roku – przy założeniu, że kredyt byłby kredytem złotowym z oprocentowaniem według stawki i marży strony pozwanej z umowy,
- kwoty 45 573,21 CHF wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty z uwagi na to, że kredytobiorców nie wiąże mechanizm indeksacji, a sam kredyt jest złotówkowy, a w konsekwencji kredytobiorcy w okresie od 30 marca 2015 roku do 02 grudnia 2020 roku w ogóle nie powinni byli spełniać świadczenia we franku szwajcarskim,

b. ustalenie, że od dnia podpisania umowy kredytu hipotecznego nr (...) indeksowanego kursem CHF, tj. od dnia 04 kwietnia 2007 roku, co do świadczeń w stosunku prawnym, jaki powstał na skutek zawarcia w/w umowy - nie wiążą powodów następujące postanowienia umowne, które w ich ocenie są abuzywne: § 1 ust. 1, § 6 ust. 1, § 9 ust. 2, § 10 ust. 3, § 14 ust. 3 umowy oraz § 3 ust. 1, § 3 ust. 3, § 19 ust. 5, § 21 ust. 5, § 30 ust. 9 Regulaminu.

W razie nieuwzględnienia powyższych żądań, powodowie zgłosili roszczenie ewentualne o:

a. zasądzenie od strony pozwanej solidarnie na ich rzecz kwoty 161 544,78 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty - tytułem nienależnie pobranych przez stronę pozwaną rat kapitałowo – odsetkowych w wyższej wysokości, niż rzeczywiście kredytobiorca powinien spłacić w okresie od 31 marca 2011 roku do 02 grudnia 2020 roku,

b. ustalenie, że od dnia podpisania umowy kredytu hipotecznego nr (...) indeksowanego kursem CHF, tj. od dnia 04 kwietnia 2007 roku, co do świadczeń w stosunku prawnym, jaki powstał na skutek zawarcia w/w umowy - nie wiążą powodów następujące postanowienia umowne, które w ich ocenie są abuzywne: § 1 ust. 1, § 6 ust. 1, § 9 ust. 2, § 10 ust. 3, § 14 ust. 3 umowy oraz § 3 ust. 1, § 3 ust. 3, § 19 ust. 5, § 21 ust. 5, § 30 ust. 9 Regulaminu.

W razie nieuwzględnienia powyższych żądań, powodowie zgłosili roszczenie ewentualne o:

a. zasądzenie od strony pozwanej solidarnie na ich rzecz kwoty 150 915,18 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty – tytułem nienależnie pobranych przez stronę pozwaną rat kapitałowo – odsetkowych w wyższej wysokości, niż rzeczywiście kredytobiorca powinien spłacić w okresie od 31 marca 2011 roku do 02 grudnia 2020 roku,

b. ustalenie, że od dnia podpisania umowy kredytu hipotecznego nr (...) indeksowanego kursem CHF, tj. od dnia 04 kwietnia 2007 roku, co do świadczeń w stosunku prawnym, jaki powstał na skutek zawarcia w/w umowy - nie wiążą powodów następujące postanowienia umowne, które w ich ocenie są abuzywne: § 1 ust. 1, § 6 ust. 1, § 9 ust. 2, § 10 ust. 3, § 14 ust. 3 umowy oraz § 3 ust. 1, § 3 ust. 3, § 19 ust. 5, § 21 ust. 5, § 30 ust. 9 Regulaminu.

Ponadto powodowie domagali się nadania wyrokowi rygoru natychmiastowej wymagalności.

W uzasadnieniu pozwu powodowie w pierwszej kolejności podnieśli, że zawierając przedmiotową umowę, strona pozwana nie przedstawiła im informacji o tym, że wysokość raty oraz saldo zadłużenia zależne będzie od wysokości kursu waluty obcej ani informacji o ryzyku kursowym. Podali, że kredyt udzielony w złotych, przeliczany do CHF, określono jako bezpieczny i stabilny. Kolejno wskazali, że mają status konsumentów. Podkreślili, że w chwili zawierania umowy faktyczna wysokość zadłużenia pozostawała nieznana a kwota kredytu, jego wysokość oraz raty spłaty uzależnione były od nieznanymi mierników, w tym w postaci kursu kupna i sprzedaży franka szwajcarskiego obowiązującego u strony pozwanej, która to określała kurs arbitralnie, niejednoznacznie i w sposób nieweryfikowalny.

Powodowie zarzucili, że przedmiotowa umowa jest sprzeczna z prawem:

- z art. 69 ust. 1 ustawy Prawo bankowe w zw. z art. 353¹ § 1 k.c. w zw. z art. 58 § 1 k.c. poprzez naruszenie granic swobody umów i określenie sposobu indeksacji w sposób wadliwy i dyskwalifikujący umowę, a tym samym prowadzący do jej nieważności,
- z art. 353 § 1 k.c. w zw. z art. 69 ust. 1 ustawy Prawo bankowe poprzez naruszenie zasady określoności świadczenia i niezgodnienie przedmiotowo istotnych elementów umowy,
- konstrukcja kredytu oparta na wadliwym mechanizmie indeksacji sprzeczna jest z art. 69 ust. 1 ustawy Prawo bankowe,
- wyeliminowanie z umowy klauzul abuzywnych związanych m.in. z przyjętym mechanizmem indeksacji pozbawia umowę essentialia negotii, jakie ustawodawca przewiduje i wymaga dla umów kredytu,
- Bank zastosował niedozwolone klauzule waloryzacyjne, które dotyczą głównych świadczeń stron, jednakże z uwagi na ich całkowitą nietransparentność oraz niejednorodność mogą one być badane pod kątem abuzywności,
- po wyeliminowaniu z umowy tego rodzaju klauzul, utrzymanie umowy o charakterze niezamierzonym przez strony jest niemożliwe, co przemawia za jej całkowitą nieważnością.

Powodowie podnieśli, iż mają interes prawny w rozumieniu art. 189 k.p.c. w żądaniu ustalenia nieważności przedmiotowej umowy, gdyż nie posiadają innej drogi prawnej umożliwiającej im pełną ochronę prawną, a interesu tego nie realizuje samodzielne powództwo o zapłatę. Wskazali, że w przypadku ustalenia nieważności umowy kredytu powinna zostać zastosowana teoria dwóch kondykcji (k. 3 – 53 – pozew).

W odpowiedzi na pozew strona pozwana (...) Bank S.A. z siedzibą w W. wniosła o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie od powodów na jej rzecz kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego z uwzględnieniem opłaty skarbowej od pełnomocnictwa w wysokości 17 złotych według norm przepisanych.

Uzasadniając swoje stanowisko procesowe, strona pozwana wskazała, że powodowie zdecydowali się na zaciągnięcie kredytu indeksowanego do waluty CHF z uwagi na ówczesną atrakcyjność tego produktu, związaną z tendencją spadkową CHF oraz możliwością zastosowania oprocentowania według stopy referencyjnej LIBOR. Podała, że powodowie samodzielnie we wniosku kredytowym wnieśli o indeksowanie kredytu do waluty CHF i wskazali walutę kredytu, kwotę kredytu, okres kredytowania, cel kredytowania, proponowane zabezpieczenia spłaty. Podkreśliła, że powodowie wybrali kredyt znacznie tańszy w dacie zawarcia Umowy, ale powiązany z ryzykiem kursowym. Wskazała, że powodom udzielono pisemnego pouczenia o ryzyku, zaś w Aneksie nr 1 z dnia 05 lutego 2015 roku strony zmieniły postanowienia umowy w spornym zakresie jak również w zakresie sposobu spłaty kredytu, tj. w taki sposób, że powodowie uiszczają raty bezpośrednio w walucie indeksacyjnej. Strona pozwana podniosła, że kwestionowane postanowienia umowne nie są abuzywne. Zarzuciła, że sporna umowa została zawarta nie w celu zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych powodów, lecz również w celu gospodarczym i zawodowym, a więc powodom nie przysługuje status konsumentów.

Strona pozwana podniosła, że treść umowy została indywidualnie uzgodniona, że dopuszczalne jest stosowanie kursu kupna do wypłaty kredytu i kursu sprzedaży do spłaty kredytu oraz że brak było dowolności w kształtowaniu przez Bank Tabeli kursowej. Podała, że kwestionowane postanowienia umowne nie naruszają interesów konsumenta. Dodała, iż nawet w przypadku stwierdzenia abuzywności tych postanowień umownych, nie jest możliwe ustalenie nieważności całej umowy, gdyż dopuszczalne jest wykonanie umowy poprzez spłatę kredytu bezpośrednio w walucie obcej. Z ostrożności dodała także, iż istnieje możliwość rozliczenia stron umowy poprzez zastosowanie średniego kursu NBP. Podniosła, że zastąpienie nieuczciwego warunku przepisem prawa krajowego pozwoli na przywrócenie równowagi kontraktowej. Podała, że upadek zasady indeksacji kredytu do waluty obcej musi się wiązać również z upadkiem zasady oprocentowania kredytu według stawki LIBOR. Ponadto strona pozwana wskazała, że w przedmiotowej umowie określono kwotę kredytu oraz że umowa kredytu indeksowanego zgodna jest z prawem bankowym i cywilnym. Zarzuciła, że powodowie nie mają w niniejszej sprawie interesu prawnego w żądaniu ustalenia. Z ostrożności procesowej pozwany Bank podniósł, że korzyść, którą miał uzyskać, zużył w taki sposób, że nie jest już wzbogacony względem powodów (art. 409 k.c.), w szczególności dokonał transakcji przeciwstawnych na rynku walutowym w celu pozyskania finansowania dla kredytów w walucie obcej oraz wypłaty i spłaty kredytu. Natomiast z najdalej idącej ostrożności procesowej, pozwany Bank powołał się na prawo zatrzymania, tj. art. 496 w zw. z art. 497 k.c. Zarzucił również, iż żądania pozwu pozostają w sprzeczności z zasadami współżycia społecznego (art. 5 k.c.), w tym z zasadą lojalności i uczciwości obrotu, zasadą lojalności kontraktowej oraz zasadą pacta sunt servanda (k. 196 – 237 – odpowiedź na pozew).

Na rozprawie w dniu 07 lipca 2021 roku – bezpośrednio poprzedzającej ogłoszenie wyroku – pełnomocnik powodów w ich imieniu zmienił żądanie główne o zapłatę, wnosząc o zasądzenie od strony pozwanej solidarnie na rzecz powodów kwot: 202 266,51 zł oraz 46 105 CHF z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty, zaś co do kwoty 1 034,49 zł cofnął powództwo ze zrzeczeniem się roszczenia. Natomiast pełnomocnik strony pozwanej w jej imieniu wniósł o oddalenie powództwa, także w zmodyfikowanej formie (k. 318 – 319 – protokół z rozprawy z dnia 07 lipca 2021 roku).

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 07 marca 2007 roku A. K. i K. K. (1) wypełnili, sporządzony na druku Banku, formularz wniosku o kredyt hipoteczny. Wniosek ten oprócz wnioskodawców, podpisał także doradca finansowy. Następnie wniosek złożony został do (...) Bank S.A. (dalej też jako „Bank”).

Jako wnioskowaną kwotę kredytu w PLN wnioskodawcy wpisali 266 490 zł a w rubryce „Indeksowana kursem waluty” wpisali „CHF”. Jako cel kredytu zaznaczyli budowa domu systemem gospodarczym, refinansowanie zobowiązań konsumpcyjnych, prowizję kredytową/składkę ubezpieczeniową oraz ubezpieczenie od utraty wartości nieruchomości. Wpisali okres kredytowania „25 lat/300 m-cy”.

We wniosku wskazano, że A. K. ma wykształcenie wyższe pedagogiczne i jest zatrudniona na stanowisku kuratora na podstawie umowy o pracę na czas nieokreślony, zaś K. K. (1) ma wykształcenie średnie i jest zatrudniony na stanowisku referenta do spraw rozliczeń na podstawie umowy o pracę na czas nieokreślony.

(dowód: k. 104 – 110, k. 238 – 241v – kopia wniosku o kredyt hipoteczny nr (...))

W dniu 07 marca 2007 roku A. K. i K. K. (1) podpisali – sporządzone przez Bank na formularzu – „Oświadczenie kredytobiorcy o wyborze waluty obcej”. Na formularzu tym przedstawiono w formie tabeli modelowe sytuacje dotyczące kredytu w kwocie 150 000 zł, udzielonego na 15 lat i spłacanego w ratach równych, przy czym oprocentowanie kredytu złotowego wynosiło 6%, zaś indeksowanego – 3%. Symulacje modelowe kredytu w PLN i kredytu indeksowanego kursem CHF obejmowały porównanie: wysokości raty kapitałowo – odsetkowej przy aktualnym poziomie kursu CHF i aktualnym poziomie stopy procentowej (1 259,13 PLN i 1 032,91 PLN); wysokości raty kapitałowo – odsetkowej przy założeniu, że stopa procentowa kredytu w CHF jest równa stopie procentowej kredytu w PLN a kapitał jest większy o 20% (nie dotyczy i 1 510,96 PLN); wysokości raty kapitałowo – odsetkowej

przy założeniu, że kurs CHF wzrośnie o wartość stanowiącą różnicę między maksymalnym i minimalnym kursem CHF z okresu ostatnich 12 miesięcy, tj. 0,3752 punktu procentowego, co daje wzrost o 15,6% (nie dotyczy i 1 194,04 PLN); wysokości raty kapitałowo – odsetkowej przy założeniu, że stopa procentowa wzrośnie o 4 punkty procentowe (1 599,36 PLN i 1 340,21 PLN); wysokości raty kapitałowo – odsetkowej przy założeniu, że stopa procentowa wzrośnie o wartość stanowiącą różnicę między maksymalną i minimalną wartością stopy procentowej z okresu ostatnich 12 miesięcy, tj. o 1,83 punktu procentowego w przypadku kredytów w PLN i o 0,518 punktu procentowego w przypadku kredytów indeksowanych kursem CHF (1 409,57 PLN i 1 070,10 PLN).

(dowód: k. 242 – kopia Oświadczenia kredytobiorcy o wyborze waluty obcej z dnia 07 marca 2007 roku)

W dniu 15 marca 2007 roku A. K. i K. K. (1) ponownie wypełnili, sporządzony na druku Banku, formularz wniosku o kredyt hipoteczny. Wniosek ten również oprócz nich podpisał także doradca finansowy oraz również został on złożony do Banku. Wniosek ten zawierał podobne dane jak pierwszy wniosek z dnia 07 marca 2007 roku, natomiast różnił się wnioskowaną kwotą kredytu w PLN, która we wniosku w dniu 15 marca 2007 roku wynosiła 316 490 zł oraz okresem kredytowania, który miał wynosić 360 miesięcy.

(dowód: k. 112 – 118 – kopia Wniosku o kredyt hipoteczny)

W dniu 04 kwietnia 2007 roku A. K. i K. K. (1) (dalej też jako „Kredytobiorca”) oraz (...) Bank S.A. z siedzibą w K. – (...) Oddział w Ł. podpisali – sporządzoną w dniu 03 kwietnia 2007 roku – Umowę kredytu hipotecznego nr (...) indeksowanego do CHF (dalej jako „Umowa”).

Zgodnie z § 1 ust. 1 zdanie 1 Umowy Bank udzielić miał Kredytobiorcy kredytu w kwocie 343 514,02 złotych polskich, indeksowanego kursem CHF. Stosownie do § 1 ust. 2 Umowy spłata kredytu miała nastąpić w 360 miesięcznych równych ratach kapitałowo – odsetkowych, zaś w § 1 ust. 3 Umowy wskazano, że oprocentowanie kredytu jest zmienne i na dzień sporządzenia umowy wynosi 4,01% w skali roku, a składa się na nie suma obowiązującej stawki DBCHF i stałej marży Banku, która wynosi 1,76%, Kredytobiorca oświadczył, że jest świadomy ryzyka wynikającego ze zmiennego oprocentowania w całym okresie kredytowania i akceptuje to ryzyko.

W § 2 Umowy wskazano, że kredyt przeznaczony jest na: pokrycie kosztów budowy domu mieszkalnego – w wysokości 300 000 zł; spłatę kredytu w (...) S.A. – w wysokości 13 000 zł; uiszczenie opłat z tytułu ubezpieczenia niskiego wkładu własnego – w wysokości 2 540,58 zł; uiszczenie składki z tytułu ubezpieczenia denominowanych kredytów hipotecznych – w wysokości 8 587,85 zł; uiszczenie składki z tytułu ubezpieczenia od ryzyka utraty wartości nieruchomości – w wysokości 3 435,14 zł; pokrycie składek ubezpieczeniowych: OC, na wypadek śmierci lub trwałej niezdolności do pracy, nieruchomości od ognia i innych zdarzeń losowych – w wysokości 15 726,13 zł; uiszczenie kosztów związanych z ustanowieniem hipoteki zabezpieczającej spłatę kredytu – w wysokości 224,32 zł.

W § 3 Umowy wskazane zostały zabezpieczenia spłaty kredytu w postaci: hipoteki kaucyjnej na rzecz Banku w złotych polskich do kwoty stanowiącej 170% kwoty kredytu, określonej w § 1 ust. 1, na nieruchomości, do której prawo własności przysługiwało K. i A. małżonkom K. na zasadach wspólności ustawowej; cesji na rzecz Banku wierzytelności z tytułu umowy ubezpieczenia nieruchomości; weksła in blanco wraz z deklaracją wekslową oraz ubezpieczeń: od ryzyka utraty wartości nieruchomości, denominowanych kredytów hipotecznych, spłaty kredytu na wypadek śmierci lub trwałej niezdolności do pracy, kredytu z tytułu niskiego wkładu własnego.

W § 6 ust. 1 Umowy wskazano, że Bankowa Tabela kursów walut dla kredytów dewizowych oraz indeksowanych kursem walut sporządzana jest przez merytoryczną komórkę Banku na podstawie kursów obowiązujących na rynku międzybankowym w chwili sporządzania tabeli i po ogłoszeniu kursów średnich NBP, tabela ta sporządzana jest o godz. 16.00 każdego dnia roboczego i obowiązuje przez cały następny dzień roboczy.

§ 9 ust. 2 Umowy stanowił, że w dniu wypłaty kredytu lub każdej transzy kredytu kwota wypłaconych środków miała być przeliczana do CHF według kursu kupna walut określonego w Tabeli Kursów – obowiązującego w dniu uruchomienia środków.

Stosownie do § 10 ust. 3 Umowy wysokość zobowiązania miała być ustalana jako równowartość wymaganej spłaty wyrażonej w CHF – po jej przeliczeniu według kursu sprzedaży walut określonego w „Bankowej tabeli kursów walut dla kredytów dewizowych oraz indeksowanych kursem walut obcych” do CHF obowiązującego w dniu spłaty.

Zgodnie z § 14 ust. 3 Umowy jeżeli Kredytobiorca, mimo upływu okresu wypowiedzenia, nie uregulował należności, Bank w następnym dniu po upływie terminu wypowiedzenia, miał dokonać przewalutowania całego wymaganego zadłużenia na PLN, z zastosowaniem aktualnego kursu sprzedaży dewiz, określonego przez Bank w Tabeli Kursów. Poczynając od dnia przewalutowania Bank miał pobrać od wymagalnego kapitału karne odsetki w wysokości 2-krotności oprocentowania kredytów udzielanych w PLN (nie indeksowanych do waluty obcej) przy zastosowaniu aktualnego z dnia przewalutowania wskaźnika (...) oraz marży obowiązującej w dniu wypłaty kredytu lub jego pierwszej transzy.

Stosownie do § 25 ust. 1 Umowy w sprawach nieuregulowanych w Umowie zastosowanie miały mieć przepisy Kodeksu cywilnego, Prawa bankowego oraz Regulaminu do umowy kredytu hipotecznego, stanowiącego integralną część Umowy.

(dowód: k. 56 – 67 – kopia Umowy kredytu hipotecznego nr (...) indeksowanego do CHF)

W § 2 Regulaminu kredytu hipotecznego (...) zawarta została m.in. definicja Bankowej Tabeli kursów walut dla kredytów dewizowych oraz indeksowanych kursem walut, identyczna jak w treści powyższego § 6 ust. 1 Umowy.

W § 14 ust. 1 Regulaminu wskazano, że oprocentowanie kredytu udzielonego w złotych indeksowanego do waluty obcej jest zmienne i ulega zmianie w pierwszym dniu najbliższego miesiąca następującego po ostatniej zmianie indeksu DBUSD (dla kredytu indeksowanego do dolara amerykańskiego), DBCHF (dla kredytu indeksowanego do franka szwajcarskiego). Zgodnie z § 14 ust. 2 Regulaminu indeks DBUSD/DBCHF dla każdego miesiąca obliczany miał być jako arytmetyczna średnia stawek LIBOR 3m, obowiązujących w dniach roboczych w okresie od 26 dnia miesiąca, poprzedzającego miesiąc ostatni do 25 dnia miesiąca kończącego zmianę. Indeks DBUSD/DBCHF obliczany miał być do dwóch miejsc po przecinku (§ 14 ust. 4).

Zgodnie z § 19 ust. 5 Regulaminu w przypadku kredytów indeksowanych w walucie obcej, kwota raty spłaty obliczana miała być według kursu sprzedaży dewiz obowiązującego w Banku na podstawie obowiązującej w Banku Tabeli Kursów z dnia wypłaty środków.

§ 21 ust. 5 Regulaminu stanowił, że w przypadku kredytów indeksowanych do waluty obcej prowizja za wcześniejszą spłatę kredytu miała być przeliczana według kursu sprzedaży dewiz na podstawie obowiązującej w Banku Tabeli Kursów z dnia realizacji wcześniejszej spłaty.

§ 30 ust. 9 Regulaminu stanowił, że w przypadku kredytów w walucie obcej prowizja za przewalutowanie miała być przeliczana według kursu sprzedaży dewiz na podstawie obowiązującej w Banku Tabeli Kursów z dnia dokonania przewalutowania.

(dowód: k. 68 – 81 – Regulamin Kredytu Hipotecznego (...))

W wykonaniu powyższej Umowy Bank wypłacił Kredytobiorcom następujące kwoty:

- w dniu 10 kwietnia 2007 roku – kwotę 71 514,02 zł,
- w dniu 11 maja 2007 roku – kwotę 78 000 zł,
- w dniu 20 lipca 2007 roku – kwotę 122 000 zł,
- w dniu 14 lutego 2008 roku – kwotę 72 000 zł.

Kurs kupna CHF zgodnie z Tabelą Kursową obowiązującą w Banku w dniu uruchomienia kredytu, tj. 10 kwietnia 2007 roku, wynosił 2,2780 PLN.

(dowód: k. 95 – zaświadczenie Banku „potwierdzenie wypłaty środków” z dnia 22 stycznia 2021 roku)

A. K. i K. K. (1) zaciągnęli kredyt w celu zaspokojenia własnych potrzeb mieszkaniowych. Za pieniądze otrzymane z kredytu wybudowali dom, w którym mieszkają. W chwili zawierania powyższej umowy nie prowadzili działalności gospodarczej. K. K. (1) rozpoczął prowadzenie działalności gospodarczej w dniu 02 stycznia 2009 roku a zakończył – w 2014 roku. Działalność ta polegała na sprzedaży artykułów z drewna i była prowadzona w sklepie, położonym w innej miejscowości niż dom, na którego budowę zaciągnięty został kredyt.

(dowód: k. 314 – 317 – zeznania powódki A. K., k. 317 – 318 – zeznania powoda K. K. (1); k. 294 – wydruk z CEIDG)

W dniu 05 lutego 2015 roku Kredytobiorcy i Bank podpisali Aneks nr 1 do w/w Umowy. Na jego mocy m.in. strony postanowiły, że Kredytobiorca ma możliwość spłaty kredytu bezpośrednio w walucie indeksacyjnej CHF.

(dowód: k. 246 – 247 – kopia Aneksu nr (...) z 05 lutego 2015 roku)

W okresie od dnia uruchomienia kredytu, tj. od 10 kwietnia 2007 roku, do dnia 02 grudnia 2020 roku A. K. i K. K. (1) wpłacili na rzecz Banku tytułem rat kapitałowo – odsetkowych łącznie kwoty: 202 270,51 zł (w okresie od 10 kwietnia 2007 roku do 03 marca 2015 roku) oraz 45 505 CHF (w okresie od 30 marca 2015 roku do 02 grudnia 2020 roku). Ponadto w dniu 31 grudnia 2020 roku powodowie wpłacili na rzecz Banku kwotę 650 CHF.

(dowód: k. 86– 94 – zaświadczenie Banku z 25 stycznia 2021 roku)

(...) Bank S.A. z siedzibą w W. jest następcą prawnym (...) Bank S.A. z siedzibą w K..

(okoliczność bezsporna a ponadto dowód: k. 129 – 132– odpis z KRS-u (...) Bank S.A.)

W piśmie z dnia 11 lutego 2021 roku, skierowanym do (...) Bank S.A., A. K. i K. K. (1), powołując się na nieważność Umowy kredytu, wezwali Bank do zapłaty na ich rzecz w nieprzekraczalnym terminie do dnia 01 marca 2021 roku następujących kwot: 203 301 zł tytułem zwrotu nienależnego świadczenia w postaci rat kapitałowo – odsetkowych w okresie od dnia 30 kwietnia 2007 roku do dnia 03 marca 2015 roku oraz 45 573,21 CHF z uwagi na fakt, że Kredytobiorców nie wiąże mechanizm indeksacji a sam kredyt jest kredytem złotowym. Ewentualnie, wnieśli o zapłatę na ich rzecz kwot: 81 117,04 zł i 45 573,21 CHF wynikających z nadpłaconych rat kredytu oraz wnieśli o ustalenie na nowo salda kredytu, przyjmując, że udzielony im kredyt jest kredytem złotowym z oprocentowaniem LIBOR 3M CHF plus marża Banku.

(dowód: k. 96 – 101 – kopia wezwania do zapłaty z dnia 11 lutego 2021 roku)

W odpowiedzi na powyższe wezwanie, pismem z dnia 02 marca 2021 roku, Bank oświadczył, że nie wyraża zgody na unieważnienie umowy i zwrot żądanej kwoty.

(dowód: k. 102 – 103 – odpowiedź Banku z dnia 02 marca 2021 roku)

Do czasu zamknięcia rozprawy Bank nie zapłacił Kredytobiorcom żądanych przez nich kwot.

W chwili zamknięcia rozprawy średni kurs CHF, publikowany przez NBP, wynosił 4,1402 PLN.

(okoliczności bezsporne)

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie wskazanych w jego opisie dowodów z dokumentów oraz z zeznań powodów. Dowody z dokumentów Sąd ocenił jako wiarygodne. Strony postępowania nie kwestionowały, że oświadczenia w nich zawarte zostały złożone przez osoby, które podpisały te dokumenty. Nie podważały ich

prawdziwości i autentyczności. Sąd nie miał podstaw, aby z urzędu powziąć wątpliwości odnośnie ich wiarygodności i mocy dowodowej. Zeznania powodów Sąd ocenił jako spójne, logiczne i rzeczowe. Częściowo znalazły one potwierdzenie w dowodach z dokumentów, w tym także w zakresie dotyczącym okresu, kiedy powód prowadził działalność gospodarczą.

Na podstawie art. 235² § 1 pkt 2 k.p.c. Sąd pominął dowody: z dokumentów wymienionych w pkt 9 lit. l i m pozwu; ze sporządzonych przez powodów wyliczeń zgłoszonych w pkt 10 pozwu; z opinii biegłego sądowego, zgłoszony w pkt 12 pozwu; z zeznań świadka P. S., zgłoszony w pkt 1 odpowiedzi na pozew; z dokumentów, wymienionych w pkt 3 lit. h –k odpowiedzi na pozew; z opinii biegłego sądowego, zgłoszony w pkt 6 odpowiedzi na pozew (k. 318). Sąd uznał, że wymienione dowody nie mają znaczenia dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy. Irrelevantne w niniejszej sprawie były bowiem ustalenia dotyczące sposobu pozyskiwania przez pozwanego Bank środków pieniężnych na potrzeby finansowania udzielanych kredytów indeksowanych do CHF oraz sposobu księgowania tych kredytów w ewidencji Banku. Dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy nie miało także znaczenia, czy pozwany Bank posiadał jakieś wewnętrzne regulacje dotyczące sposobu ustalania kursów waluty w Tabeli Kursów, skoro poza sporem było, iż w chwili zawierania Umowy ustalenia takie nie zostały w niej zawarte, a więc brak było w tym zakresie ustaleń wiążących strony postępowania. W niniejszej sprawie istotna była treść łączącej strony Umowy, a nie mechanizmy finansowe dotyczące udzielonego kredytu, stosowane przez pozwanego Bank. Odnośnie dowodu z zeznań świadka, Sąd miał także na uwadze, iż nie brał on udziału w zawieraniu przedmiotowej Umowy z powodami, a więc jego zeznania dotyczyć mogłyby jedynie opisanie ogólnie przyjętej przez Bank procedury zawierania umów kredytu hipotecznego, zaś ustalenia te nie miały znaczenia dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy. Odnośnie dowodów z opinii biegłych sądowych, to – wobec oceny prawnej przedmiotowej Umowy przedstawionej w dalszej części uzasadnienia – nie miały one znaczenia dla rozstrzygnięcia w niniejszej sprawie. Co do dowodów z w/w dokumentów m.in. w postaci Obwieszczenia Prezesa NBP z 08 czerwca 2017 roku oraz z Raportu Urzędu Komisji Nadzoru Finansowego z 2013 roku, to mogły one stanowić jedynie dowód na to, że taki akt oraz taki dokument o wskazanej w nich treści zostały przez te podmioty wydane/sporządzone, natomiast nie miały one znaczenia dla ustalenia stanu faktycznego w niniejszej sprawie, podobnie jak dokumenty w postaci „Białej księgi kredytów frankowych” i Rekomendacji S. Natomiast dowód z wyliczeń powodów został pominięty z tego powodu, że stanowił dokument prywatny, który został zakwestionowany przez stronę pozwaną, zaś w zakresie wyliczenia nadpłaty – także z tego względu, iż wyliczenia te nie miały znaczenia dla rozstrzygnięcia w niniejszej sprawie. Dodać należy przy tym, iż kwoty wpłat dokonanych przez powodów na rzecz strony pozwanej mogły zostać ustalone na podstawie niekwestionowanego przez obie strony postępowania dokumentu w postaci zaświadczenia, wystawionego przez Bank.

Sąd zważy, co następuje:

Powództwo zasługiwało na uwzględnienie w przeważającej części.

Na wstępie wskazać należy, iż do analizowanej Umowy mają zastosowanie przepisy ustawy Prawo bankowe. Zgodnie zaś z art. 69 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku – Prawo bankowe (Dz.U z 2002 roku, Nr 72, poz. 665, t.j. z późn. zm.) (dalej też jako „UPrB”) – w brzmieniu obowiązującym w dniu zawarcia spornej Umowy – przez umowę kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu. Stosownie do art. 69 ust. 2 cytowanej ustawy umowa kredytu powinna być zawarta na piśmie i określać w szczególności: strony umowy, kwotę i walutę kredytu, cel, na który kredyt został udzielony, zasady i termin spłaty kredytu, wysokość oprocentowania kredytu i warunki jego zmiany, sposób zabezpieczenia spłaty kredytu, zakres uprawnień banku związanych z kontrolą wykorzystania i spłaty kredytu, terminy i sposób postawienia do dyspozycji kredytobiorcy środków pieniężnych, wysokość prowizji, jeżeli umowa ją przewiduje, warunki dokonywania zmian i rozwiązania umowy.

Z powyższego wynika zatem, że umowa kredytu jest umową nazwaną, dwustronnie zobowiązującą. Na jej podstawie bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji drugiej strony – kredytobiorcy kwotę środków pieniężnych (kwotę kredytu),

a kredytobiorca zobowiązuje się zwrócić kwotę wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami. Uprawnienie kredytobiorcy polega na tym, że może domagać się od banku wypłaty kredytu a obowiązek polega na tym, że ma zwrócić wypłaconą mu kwotę wraz z odsetkami. Umowa kredytu jest umową odpłatną, gdyż na kredytobiorcę nakłada obowiązek zapłacenia bankowi odsetek oraz prowizji, które mają charakter wynagrodzenia za korzystanie ze środków pieniężnych banku. Ponadto jest to umowa konsensualna, czyli dochodzi do skutku w wyniku samego uzgodnienia przez strony jej podstawowych postanowień. Przedmiotem kredytu musi być określona kwota pieniężna. W umowie muszą być także określone zasady spłaty sumy kredytu.

Ponadto wskazać należy, iż sporna Umowa o kredyt hipoteczny została zawarta przed zmianą ustawy Prawo bankowe, dokonaną ustawą z dnia 29 lipca 2011 roku (Dz.U. z 2011 roku, Nr 165, poz. 984), na mocy której dodano art. 69 ust. 2 pkt 4a UPrB, zgodnie z którym w przypadku umowy o kredyt denominowany lub indeksowany do waluty innej niż waluta polska, umowa kredytu powinna zawierać szczegółowe zasady określenia sposobów i terminów ustalania kursu wymiany walut, na podstawie którego w szczególności wyliczana jest kwota kredytu, jego transz i rat kapitałowo - odsetkowych oraz zasady przeliczania na walutę wypłaty albo spłaty kredytu. Ustawa ta wprowadziła także uregulowanie, zawarte w art. 69 ust. 3 zdanie 1 UPrB, zgodnie z którym w przypadku umowy o kredyt denominowany lub indeksowany do waluty innej niż waluta polska, kredytobiorca może dokonywać spłaty rat kapitałowo-odsetkowych bezpośrednio w tej walucie oraz dokonać przedterminowej spłaty pełnej lub częściowej kwoty kredytu bezpośrednio w tej walucie.

Powyższe nie stanowi ustawowej definicji kredytu indeksowanego lub denominowanego. Przyjmuje się jednak, że kredyt denominowany lub indeksowany do waluty obcej to kredyt udzielony w złotych polskich, którego kwota jest odnoszona do waluty obcej. Kredyt taki jest kredytem złotowym, z tym, że na skutek denominacji lub indeksacji, saldo kredytu wyrażane jest w walucie obcej, do której kredyt został denominowany lub indeksowany. Kredytobiorca może dokonywać spłaty rat kredytu bądź w walucie, do której kredyt został denominowany lub indeksowany bądź w walucie polskiej, po przeliczeniu raty wyrażonej w walucie. Wypłata kredytu indeksowanego lub denominowanego do waluty obcej następuje w złotych polskich, zaś operacja z walutą obcą dokonywana jest jedynie „na papierze” dla celów księgowych, do faktycznego przekazania wartości dewizowych nie dochodzi. Do faktycznego obrotu dewizowego dochodzi dopiero wówczas, gdy strony uzgodnią, że spłata kredytu przez kredytobiorcę następować będzie w walucie, do której kredyt indeksowano lub denominowano.

Mając powyższe na uwadze dokonać należy rozróżnienia pomiędzy kredytem indeksowanym do waluty obcej a kredytem czysto walutowym. W przeciwieństwie do kredytu indeksowanego, kredyt walutowy to kredyt udzielony w innej niż PLN walucie, a zatem również w tej walucie wypłacany i spłacany. W niniejszej sprawie z uwagi na to, iż środki finansowe zostały wypłacone powodom w walucie polskiej oraz Umowa przewidywała, że w takiej też walucie powodowie będą spłacali raty kapitałowo – odsetkowe, z całą pewnością należy mówić o kredycie indeksowanym, nie zaś kredycie walutowym.

Na PLN jako na walutę kredytu wskazuje także waluta zabezpieczeń ustanowionych w § 3 Umowy w PLN. Zgodnie z art. 68 ustawy o księgach wieczystych i hipotece (t.j. Dz.U. z 2001 roku, Nr 124, poz. 1361) – w brzmieniu obowiązującym na datę zawarcia analizowanej Umowy – hipoteka zabezpiecza jedynie wierzytelności pieniężne i może być wyrażona tylko w oznaczonej sumie pieniężnej. Jeżeli wierzytelność zgodnie z prawem została wyrażona w innym pieniądzu niż pieniądz polski, hipotekę wyraża się w tym innym pieniądzu. Gdyby zatem wierzytelność – czyli kredyt – była wyrażona w CHF, również hipoteka powinna zostać wyrażona w CHF.

Zwrócić należało także uwagę na treść § 14 ust. 3 Umowy, zgodnie z którym jeżeli Kredytobiorca, mimo upływu okresu wypowiedzenia, nie ureguluje należności, Bank w następnym dniu po upływie terminu wypowiedzenia, dokonuje przewalutowania całego wymaganego zadłużenia na PLN, z zastosowaniem aktualnego kursu sprzedaży dewiz, określonego przez Bank w Tabeli Kursów. Poczynając od dnia przewalutowania Bank pobiera od wymagalnego kapitału karne odsetki w wysokości 2-krotności oprocentowania kredytów udzielanych w PLN (nie indeksowanych do waluty obcej) przy zastosowaniu aktualnego z dnia przewalutowania wskaźnika (...) oraz marży obowiązującej w dniu wypłaty kredytu lub jego pierwszej transzy.

Powyższe postanowienia również potwierdzają, że indeksacja była jedynie mechanizmem przeliczeniowym, nie czyniąc z tego kredytu stricte walutowego kredytu. Należy stwierdzić, iż nadal był to kredyt złotowy, zadłużenie przeterminowane miało być bowiem wyrażone finalnie nie w CHF, lecz w PLN.

Zastosowany w Umowie mechanizm indeksacji nie zmieniał kwoty i waluty kredytu, wyrażonej w PLN, a stanowił on jedynie klauzulę przeliczeniową, mocą której strony ustaliły, że zobowiązanie wyrażone w walucie polskiej w dniu uruchomienia kredytu, a zatem z chwilą wykonania zobowiązania Banku do wypłaty kredytu (co nastąpić miało w PLN), miało zostać przeliczone na walutę obcą – na CHF, Kredytobiorca zobowiązany był do dokonania spłaty kredytu przy czym wysokość rat, uiszczanych w PLN, obliczona miała być według kursu CHF.

Zgodnie z jednolitą linią orzecznictwa Sądu Najwyższego przed wejściem w życie w/w tzw. „ustawy antyspreadowej” dopuszczalne było na zasadzie swobody umów zaciągnięcie zobowiązania kredytowego w walucie obcej z równoczesnym zastrzeżeniem, że wypłata i spłata kredytu będzie dokonywana w walucie krajowej (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 25 marca 2011 roku, IV CSK 377/10; z dnia 29 kwietnia 2015 roku, V CSK 445/14; z dnia 22 stycznia 2016 roku, I CSK 1049/14; z dnia 27 lutego 2019 roku, II CSK 19/18 oraz z dnia 11 grudnia 2019 roku, V CSK 382/18). Argumentem przemawiającym za dopuszczalnością zawierania umów o kredyt indeksowany przed wejściem w życie w/w ustawy nowelizującej było właśnie wprowadzenie do ustawy Prawo bankowe przepisu dotyczącego kredytów indeksowanych do waluty innej niż polska. Racjonalny ustawodawca nie wprowadziłby bowiem do porządku prawnego umowy, co do której zachodzą przesłanki do stwierdzenia jej nieważności.

Umowa kredytu indeksowanego, przewidującego spread walutowy, mieściła się zatem w konstrukcji ogólnej umowy kredytu bankowego i stanowiła jej możliwy wariant (art. 353¹ k.c. w związku z art. 69 UPrB). Natomiast kwestią odrębną wobec ogólnej dopuszczalności zastrzeżenia spreadu jest ustalenie, czy opisana w Umowie metoda ustalania kursów waluty obcej w Tabeli Kursów zgodna jest z ogólnymi wymaganiami co do oznaczoności świadczenia, a więc czy zgodna jest z art. 353¹ k.c., o czym mowa będzie w dalszej części uzasadnienia.

W kontekście powyższych rozważań w pierwszej kolejności odnieść należy się do zarzutów powodów dotyczących naruszenia przepisu art. 69 ust. 1 ustawy Prawo bankowe.

Wskazać należy, że przedmiotowa Umowa o kredyt w § 1 ust. 1 przewidywała, że kwota kredytu wynosi 343 514,02 złotych polskich oraz że kredyt jest indeksowany do CHF. Zgodnie z § 9 ust. 2 Umowy kwota wypłaconych środków miała być przeliczona do CHF według kursu kupna walut określonego w Tabeli Kursów, obowiązującego w dniu uruchomienia środków. Stosownie do § 10 ust. 3 tej Umowy wysokość zobowiązania miała być ustalona jako równowartość wymaganej spłaty wyrażonej w CHF – po jej przeliczeniu według kursu sprzedaży walut określonego w „Bankowej tabeli kursów walut dla kredytów dewizowych oraz indeksowanych kursem walut obcych” do CHF obowiązującego w dniu spłaty. Natomiast w § 13 Umowy zawarte były regulacje dotyczące oprocentowania, w tym stawki referencyjnej LIBOR.

Zgodnie zatem z postanowieniami przedmiotowej Umowy, kredyt był wypłacony w złotych polskich oraz indeksowany kursem innej waluty – CHF, z którą z kolei powiązana była stopa referencyjna inna niż dla PLN, tj. nie WIBOR, lecz LIBOR, co z kolei powodowało, że wysokość raty kredytowej w chwili zawierania Umowy była niższa niż w przypadku kredytu złotowego. Kwota wypłacona powodom w PLN zgodnie z Umową w dniu uruchomienia kredytu miała być przeliczona na CHF według kursu kupna CHF określonego w Tabeli Kursów. Wysokość rat kapitałowo – odsetkowych miała zaś być ustalana z zastosowaniem kursu sprzedaży CHF obowiązującego w dniu płatności raty kredytu, zgodnie z Tabelą Kursów.

Mając na uwadze treść powyższych postanowień umownych, stwierdzić należało zatem, iż zarzut powodów, że w powyższej Umowie nie określono rzeczywistej kwoty i waluty kredytu, nie jest trafny. W Umowie określono bowiem kwotę w złotych polskich, która podlegać będzie wypłacie kredytobiorcy, zaś jakiej kwocie w CHF będzie odpowiadać ta kwota, miało zostać ustalone w dniu uruchomienia kredytu. Zauważyć należy, iż powodowie byli zainteresowani otrzymaniem kwoty w złotych polskich i otrzymali taką kwotę, na jaką się z pozwanym Bankiem umówili. Kwota

otrzymanego kredytu była zatem znana. Określona w umowie kwota, tj. 343 514,02 zł, została powodowi faktycznie wypłacona. Natomiast strony w Umowie ustaliły, że wartość wypłaconej w PLN kwoty (saldo kredytu) zostanie przeliczona do CHF według kursu kupna walut określonego w Tabeli Kursów.

Samo wprowadzenie do Umowy postanowienia przewidującego mechanizm indeksacji – z wyżej wskazanych już względów – w ocenie Sądu, nie było sprzeczne z treścią art. 69 ust. 1 i 2 UPrB, gdyż nie naruszało zasady swobody umów, wyrażonej w art. 353¹ k.c. Natomiast inną kwestią jest sposób określenia przez pozwanego Banku mechanizmu indeksacji poprzez odesłanie do kursów walut, ustalanych w Tabelach kursowych, tworzonych przez Bank, o czym będzie mowa w dalszej części uzasadnienia.

Ponadto wskazać należy, iż w umowie określono sposób ustalania oprocentowania w § 1 ust. 3 oraz w § 13 Umowy.

Wprawdzie przedmiotowej Umowy nie można uznać za nieważną z powodu wyżej podniesionych zarzutów, jednakże – w ocenie Sądu – przedmiotowa Umowa jest nieważna z innej przyczyny, tj. z tego powodu, że jej postanowienia dotyczące odesłania do Tabeli Kursów, tworzonej jednostronnie przez Bank, sprzeczne są z art. 353¹ k.c. Przy czym wskazać należy, iż samą indeksację należy uznać za ogólnie dopuszczalną, jednakże postanowienia tej konkretnej umowy, określające mechanizm indeksacji, naruszają, określone w art. 353¹ k.c., granice swobody umów.

Zgodnie z art. 353¹ k.c. strony zawierające umowę mogą ułożyć stosunek prawny według swego uznania, byleby jego treść lub cel nie sprzeciwiały się właściwości (naturze) stosunku, ustawie ani zasadom współżycia społecznego.

W uzasadnieniu uchwały z dnia 22 maja 1991 roku, w sprawie III CZP 15/91 (OSNCP 1992, nr 1, poz. 1), Sąd Najwyższy wskazał, że natura umowy gospodarczej i generowanego przez nią stosunku sprowadza się generalnie do tego, że wyraża ona i pozwala realizować interes każdej ze stron, ponieważ zaś interesy te bywają przeciwstawne, istotę umowy stanowi uzgodnienie woli stron, wyrażających ich interesy. Zgoda obydwu stron jest oczywistym wymaganiem tak przy zawarciu umowy, jak i przy zmianach jej treści, stąd też nawet przy najdalej idących ułatwieniach w realizacji inicjatywy zmian pozostawiona jest drugiej stronie możliwość odmowy zgody na zmiany. W tym stanie rzeczy za sprzeczne z naturą umowy gospodarczej należy uznać pozostawienie w ręku jednej tylko strony możliwości dowolnej zmiany jej warunków. Sprzeczność ta występuje szczególnie wyraźnie zwłaszcza przy umowach zawieranych nie w oparciu o indywidualne pertraktacje, ale w oparciu o regulamin wydany przez profesjonalistę, skoro jest oczywiste, że zawsze jest on zainteresowany w najkorzystniejszym dla siebie ukształtowaniu regulacji masowo zawieranych umów.

Skoro zatem za sprzeczne z naturą umowy gospodarczej uznano pozostawienie w ręku jednej tylko strony możliwości dowolnej zmiany jej warunków, to tym bardziej uznać należy, iż sprzeczne z naturą każdej umowy jest pozostawienie już na etapie zawierania umowy wyłącznie jednej ze stron umowy możliwości ustalenia wysokości świadczenia.

Zgodnie ze stanowiskiem Sądu Apelacyjnego w Warszawie, wyrażonym w uzasadnieniu wyroku z dnia 26 sierpnia 2020 roku, w sprawie VI ACA 801/19 – które Sąd orzekający w niniejszej sprawie podziela – zasada swobody umów nie zezwala na to, aby jedna strona, a zwłaszcza silniejsza ekonomicznie, mogła na etapie realizacji umowy kredytu narzucać drugiej stronie wymiar jej zobowiązań, szczególnie w zakresie podstawowych jej obowiązków wynikających z tej umowy.

Jeżeli zatem określenie wysokości świadczenia pozostawione zostanie wyłącznie jednej ze stron umowy, to umowa taka sprzeczna będzie z naturą zobowiązania.

Przenosząc powyższe na grunt niniejszej sprawy, wskazać należy, iż postanowienia klauzul indeksacyjnych, w związku z przyznaniem wyłącznie Bankowi uprawnienia do ustalania kursów walut w Bankowej Tabeli kursów, dawały stronie pozwanej możliwość dowolnej i nieograniczonej żadnymi postanowieniami umownymi zmiany wysokości świadczenia.

Zgodnie z § 1 ust. 1 Umowy Bank miał udzielić Kredytobiorcy kredytu w kwocie 343 514,02 złotych polskich indeksowanego kursem CHF. Stosownie do § 9 ust. 2 Umowy w dniu wypłaty kredytu lub każdej transzy kredytu,

kwota wypłaconych środków miała być przeliczona na walutę, do której indeksowany był kredyt według kursu kupna walut określonego w „Bankowej tabeli kursów walut dla kredytów dewizowych oraz indeksowanych kursem walut obcych” – obowiązującego w dniu uruchomienia środków. § 10 ust. 3 Umowy stanowił zaś, że wysokość zobowiązania będzie ustalana jako równowartość wymaganej spłaty wyrażonej w CHF – po jej przeliczeniu według kursu sprzedaży walut określonego w „Bankowej tabeli kursów walut dla kredytów dewizowych oraz indeksowanych kursem walut obcych” do CHF obowiązującego w dniu spłaty.

W § 6 ust. 1 Umowy zawarta została definicja pojęcia „Bankowa Tabela kursów walut dla kredytów dewizowych oraz indeksowanych kursem walut”, zgodnie z którą Tabela ta sporządzona była przez merytoryczną komórkę Banku na podstawie kursów obowiązujących na rynku międzybankowym w chwili sporządzania tabeli i po ogłoszeniu kursów średnich przez NBP, tabela miała być sporządzana o godz. 16.00 każdego dnia roboczego i obowiązywać przez cały następny dzień roboczy.

Powyższa definicja nie stanowi jasnych, przejrzystych i weryfikowalnych zasad ustalania kursów walut przez Bank. Nie wiadomo bowiem, co oznacza pojęcie, iż kursy te ustalane są „na podstawie kursów obowiązujących na rynku międzybankowym”. Nie wskazano, czy do powołanych kursów obowiązujących na rynku międzybankowym Bank dodaje jakiś procent lub kwotę, czy też odejmuje je oraz czy w tym zakresie przyjęte zostały jakieś wartości minimalne lub maksymalne. Definicja ta stanowi zatem definicję *ignotum per ignotum*. Z pewnością zaś konsument nie mógł sam zweryfikować, czy kursy te ustalone zostały zgodnie z zasadami ustalonymi przez Bank, skoro zasady te nie zostały mu przedstawione ani wyjaśnione. Kursy te mogły być zatem ustalane przez Bank dowolnie i bez ograniczeń. Takie ukształtowanie postanowień umownych oznaczało zatem, iż wyłącznie jednej stronie umowy przyznano nieograniczone uprawnienie do określenia wysokości kursów waluty, na podstawie których ustalone miało być zarówno saldo kredytu jak i wysokość rat. Prowadziło to z kolei do tego, że na etapie wykonywania umowy, to wyłącznie jedna strona umowy poprzez określenie kursu kupna i kursu sprzedaży walut w Tabeli dokonywała w sposób nieograniczony i dowolny zmiany wysokości świadczenia drugiej strony (zarówno przy wypłacie kredytu jak i przy spłacie rat kredytu).

Na marginesie dodać należy, iż okoliczność, czy oraz w jakim zakresie pozwany Bank korzystał z możliwości dowolnej modyfikacji stosunku zobowiązaniowego poprzez określenie kwoty świadczenia, czy też stosowany przez niego kurs był kursem rynkowym, nie ma znaczenia, gdyż istotna jest okoliczność, iż w przedmiotowej Umowie Bankowi w ogóle zapewniono taką możliwość.

Mając powyższe na uwadze, stwierdzić należało, iż postanowienia przedmiotowej Umowy, dotyczące określenia mechanizmu indeksacji poprzez przyznanie wyłącznie jednej ze stron umowy możliwości dowolnego i nieograniczonego modyfikowania wysokości świadczenia, są sprzeczne z art. 353¹ k.c.

Zgodnie z art. 58 § 1 k.c. czynność prawna sprzeczna z ustawą albo mająca na celu obejście ustawy jest nieważna, chyba że właściwy przepis przewiduje inny skutek, w szczególności ten, iż na miejsce nieważnych postanowień czynności prawnej wchodzi odpowiednie przepisy ustawy. Skoro zatem postanowienia dotyczące mechanizmu indeksacji, zawarte w przedmiotowej Umowie, sprzeczne są z ustawą, to Umowę uznać należało za nieważną. Przy czym – w ocenie Sądu – w miejsce nieważnych postanowień dotyczących mechanizmu indeksacji, nie można zastosować „odpowiednich przepisów ustawy” z uwagi na ich brak.

W ocenie Sądu, sprzeczność z ustawą postanowień odsyłających do Tabeli Kursów prowadzi do upadku całego mechanizmu indeksacji, gdyż bez tego odesłania nie byłoby możliwe ustalenie wysokości świadczeń stron Umowy.

Podkreślić należy, iż sama świadomość stron istnienia w Umowie zapisów odsyłających do Bankowej Tabeli kursów nie ma znaczenia dla oceny ważności tej umowy pod kątem zgodności z prawem. Nieważna umowa nie staje się bowiem ważna z tego powodu, że jej strony miały świadomość istnienia zapisów, skutkujących jej nieważnością.

Dodać również należy, iż stosownie do § 3 art. 58 k.c. jeżeli nieważnością jest dotknięta tylko część czynności prawnej, czynność pozostaje w mocy co do pozostałych części, chyba że z okoliczności wynika, iż bez postanowień dotkniętych nieważnością czynność nie zostałaby dokonana.

Ustalić należało zatem, czy przedmiotowa umowa może pozostać w mocy co do pozostałych postanowień umownych, tj. czy z okoliczności wynika, iż bez postanowień dotkniętych nieważnością umowa ta i tak zostałaby przez strony zawarta.

W ocenie Sądu, przedmiotowa Umowa nie zostałaby zawarta bez postanowień dotkniętych nieważnością. Z samego stanowiska procesowego strony pozwanej wynika, że nie zgodziłaby się ona na zawarcie umowy o kredyt wypłacony w PLN z zastosowaniem stawki referencyjnej właściwej dla waluty CHF, a więc stawki LIBOR. Ponadto zwrócić należy uwagę na to, że kredyty takie (złotowe z oprocentowaniem LIBOR) – choć nie zostały zakazane przez ustawę – w praktyce nigdy nie były udzielane przez banki.

Wobec tego, że sporna Umowa nie zostałaby zawarta bez kwestionowanych postanowień umownych dotyczących mechanizmu indeksacji, uznać należało ją za nieważną w całości.

Z uwagi na rozbieżności w doktrynie i orzecznictwie co do zasadności zarzutów dotyczących nieważności umów o kredyt indeksowany do waluty obcej z powodu sprzeczności z ustawą, w dalszej kolejności rozważyć należało także podniesione przez powodów zarzuty dotyczące abuzywności w/w postanowień umownych.

Przy założeniu, że przedmiotowa Umowa nie byłaby nieważna z wyżej podanych już względów, stwierdzić należałoby, iż postanowienia tej Umowy dotyczące mechanizmu indeksacji stanowią klauzule abuzywne i jako takie nie wiążą powodów. Przy czym – z niżej podanych względów – abuzywność ta prowadzi w konsekwencji do nieważności całej Umowy.

Przepis art. 385¹ § 1 k.c. stanowi, że postanowienia umowy zawieranej z konsumentem, które nie zostały z nim indywidualnie uzgodnione, nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy. Nie dotyczy to jedynie postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. Zgodnie z art. 385¹ § 2 k.c., zamieszczona w umowie klauzula abuzywna nie wiąże konsumenta, a strony są związane umową w pozostałym zakresie.

W ocenie Sądu, w niniejszej sprawie zostały spełnione wszystkie w/w przesłanki określone w powołanym przepisie, pozwalające uznać postanowienia łączącej strony Umowy dotyczące mechanizmu indeksacji, odsyłającego do Bankowej Tabeli kursów, za klauzule abuzywne.

Z dowodów zgromadzonych w sprawie jednoznacznie wynika, że powodowie zawarli przedmiotową Umowę jako konsumenci (art. 22¹ k.c.), zaś poprzednik prawny pozwanego Banku zawarł ją w ramach prowadzonej działalności gospodarczej w zakresie czynności bankowych (art. 43¹ k.c.). W niniejszej sprawie ani powód ani powódka w chwili zawierania Umowy nie prowadzili działalności gospodarczej. Powód rozpoczął prowadzenie działalności gospodarczej w styczniu 2009 roku, a więc blisko 2 lata po zawarciu przedmiotowej Umowy. Środki pieniężne pochodzące z kredytu nie zostały wykorzystane na prowadzenie działalności gospodarczej, lecz faktycznie zostały przeznaczone na cele określone w § 2 Umowy. Na marginesie dodać należy, iż z dowodu z zeznań powodów wynika, iż powód prowadził działalność gospodarczą, polegającą na sprzedaży artykułów drewnianych, w innej miejscowości oraz poza domem – na budowę którego przeznaczony został kredyt.

Nie budziło również wątpliwości, że postanowienia przedmiotowej Umowy, dotyczące indeksacji, nie były uzgadniane z powodami indywidualnie przed zawarciem Umowy. Nieuzgodnione indywidualnie są te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu. W szczególności odnosi się to do postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta (art. 385¹ § 3 k.c.). Przy czym należy

podkreślić, że wzorce są to klauzule, opracowane przed zawarciem umowy i wprowadzane do stosunku prawnego przez jedną ze stron w ten sposób, że druga strona nie ma wpływu na ich treść. Są one zwykle opracowywane w oderwaniu od konkretnego stosunku umownego i w sposób jednolity określają one treść przyszłych umów, stąd strona która wyraziła zgodę na stosowanie wzorca nie może zmieniać jego treści według swojej woli. Ciężar dowodu, że dane postanowienie umowne zostało uzgodnione indywidualnie, spoczywa na tym, kto się na to powołuje (art. 385¹ § 4 k.c.). Natomiast strona pozwana w niniejszej sprawie nie wykazała, aby powodowie mieli jakikolwiek wpływ na postanowienia umowne dotyczące indeksacji. Samo zaakceptowanie przez powodów kwestionowanych postanowień poprzez podpisanie przedmiotowej Umowy nie oznacza, że postanowienia te zostały z nimi indywidualnie uzgodnione bądź że mieli realny wpływ na ich treść.

Kolejno wskazać należy, iż sporne postanowienia stanowią główny przedmiot umowy (por. m.in. Sąd Najwyższy w wyroku z 11 grudnia 2019 roku w sprawie V CSK 382/18 i w wyroku z 04 kwietnia 2019 roku w sprawie III CSK 159/15 oraz Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej w wyroku z 14 marca 2019 roku w sprawie D. C-118/17 i w wyroku z 12 lutego 2014 roku w sprawie K. C.-26/13 oraz Sąd Apelacyjny w Warszawie w wyroku z 26 sierpnia 2020 roku, w sprawie VI ACa 801/19). W związku z tym ustalić należało, czy sformułowane zostały one w sposób jednoznaczny. W ocenie Sądu, postanowienia te nie spełniają tego kryterium. Na podstawie kwestionowanych postanowień umownych nie było bowiem możliwe precyzyjne określenie kwoty kredytu w CHF oraz kwoty spłaty w CHF bez odniesienia do Bankowej Tabeli kursów, tworzonej jednostronnie przez Bank. Przy czym – o czym była już mowa wyżej – kryteria, w oparciu o które Bank ustalał kursy walut, nie zostały określone w jednoznaczny i weryfikowalny sposób ani też nie wskazano żadnych kryteriów co do górnej granicy kursów ustalanych jednostronnie przez Bank.

W w/w wyroku Trybunału Sprawiedliwości w sprawie C-26/13 wskazano, że ocena tego, czy warunek umowny został wyrażony prostym i zrozumiałym językiem, powinna uwzględniać wszystkie okoliczności sprawy, w szczególności informacje udzielone konsumentowi przy zawarciu umowy oraz nie powinna ograniczać się do aspektów ściśle formalnych i językowych, a uwzględniać również konsekwencje ekonomiczne zastosowania warunku i jego ewentualny stosunek do pozostałych warunków umownych.

Mając powyższe na uwadze rozważyć należało także, czy informacje udzielone powodom przez pozwaną Bank były wystarczające do podjęcia przez nich świadomej i rozważnej decyzji.

Zgodnie z wyrokiem Trybunału Sprawiedliwości z dnia 20 września 2018 roku w sprawie C-51/17 warunki umowy powinny być wyrażone prostym i zrozumiałym językiem, co zobowiązuje instytucje finansowe do dostarczenia kredytobiorcom informacji wystarczających do podjęcia przez nich świadomych i rozważnych decyzji. Wymóg ten oznacza zatem, że warunek dotyczący ryzyka kursowego musi zostać zrozumiany przez konsumenta. Ponadto w wyroku w sprawie C-609/16, wydanym w dniu 10 czerwca 2021 roku, Trybunał Sprawiedliwości potwierdził wyrażane już we wcześniejszych wyrokach stanowisko, że wymogu przejrzystości warunków umownych nie można zawężyć do zrozumiałości tych warunków pod względem formalnym i gramatycznym. Ponieważ ustanowiony przez dyrektywę 93/13 system ochrony opiera się na założeniu, że konsument jest stroną słabszą niż przedsiębiorca, między innymi ze względu na stopień poinformowania, ów wymóg wyrażania warunków umownych prostym i zrozumiałym językiem, a więc wymóg przejrzystości ustanowiony w tej dyrektywie, musi podlegać wykładni rozszerzającej (wyrok z dnia 03 marca 2020 roku w sprawie C#125/18).

Wskazać należy, że Sąd Apelacyjny w Warszawie (wyrok z dnia 26 sierpnia 2020 roku, w sprawie VI ACa 801/19), że świadomość ryzyka kursowego to taki stan, w którym kredytobiorca w chwili zawierania umowy kredytu ma wiedzę, jak kształtowałoby się jego zadłużenie oraz koszty obsługi spłaty kredytu w przypadku silnej deprecjacji złotówki względem danej waluty obcej, z której kursem dany kredyt został powiązany, ale w oparciu o treść umowy kredytu, która ma zostać zawarta, a nie przez bliżej niedookreślone symulacje, które mogą być powiązane z jej treścią.

Natomiast z dowodów zgromadzonych w niniejszej sprawie nie wynika, aby poprzednik prawny strony pozwanej sprostał powyższemu obowiązkowi. Nie wynika z nich bowiem, aby Bank przed zawarciem przedmiotowej Umowy, wykonując ciężący na nim obowiązek informacyjny, przedstawił w rzetelny sposób informację o tym, że mogą

wystąpić znaczne wahania kursu waluty indeksacji, co może mieć znaczący wpływ na wysokość raty kredytowej. Nie przedstawiono w szczególności powodów – którzy nie uzyskiwali dochodów w walucie, do której kredyt indeksowano – symulacji rat kredytowych przy założeniu znacznego wzrostu kursu CHF. Nie przedstawiono im także – znanych przecież przez Bank – wahań kursu CHF z ostatnich kilku lat przed zawarciem Umowy. Przy czym wskazać należy, iż ciężar dowodu w powyższym zakresie spoczywał na stronie pozwanej, która nie przedstawiła żadnego dowodu na wykazanie faktu wywiązania się z obowiązku informacyjnego wobec powodów. Podkreślić należy, iż samo zawarcie w § 1 ust. 1 Umowy (zawartej na sporządzonym przez Bank wzorcu umowy) oświadczenia, że Kredytobiorca jest świadomy ryzyka kursowego, związanego ze zmianą kursu waluty indeksacyjnej w stosunku do złotego, w całym okresie kredytowania i akceptuje to ryzyko, nie spełnia wymogu udzielenia rzetelnej i jasnej informacji w powyższym zakresie. Nie można uznać, że powodowie w oparciu o przedstawione im informacje mogli zakładać, że istnieje realne ryzyko gwałtownego i radykalnego wzrostu kursu CHF wobec waluty PLN oraz że uzyskali od Banku informacje pozwalające im ocenić, jakie konsekwencje ekonomiczne ma dla ich zobowiązania radykalny wzrost kursu waluty indeksacji.

Zauważyć należy, iż załączonego przez stronę pozwaną do odpowiedzi na pozew druku „Oświadczenia kredytobiorcy o wyborze waluty obcej”, nie można uznać za wypełnienie przez Bank w sposób należyty obowiązku informacyjnego. Udzielana Kredytobiorcy informacja o ryzyku kursowym powinna być jasna i zrozumiała dla niego. W taki też sposób powinien być mu przedstawiony, a w miarę potrzeby zobrazowany na przykładach (symulacjach, wykresach), mechanizm indeksacji. Po pierwsze – wskazać należy, iż zawarta w powyższym formularzu informacja o ryzyku kursowym była bardzo ogólna. W modelowej sytuacji przedstawiono tylko jeden przykład odnoszący się do wzrostu kursu CHF, przy czym założono ten wzrost na poziomie 15,6% i nawet przy tym założeniu wysokość raty kredytu indeksowanego kursem CHF była niższa (1 194,04 PLN) niż wysokość raty kredytu w PLN przy aktualnym poziomie kursu CHF i aktualnym poziomie stopy procentowej (1 259,13 PLN). Powyższa symulacja, jak się okazało po latach – była niewystarczająca dla zobrazowania, jak kształtowałyby się wysokość raty kredytowej przy gwałtownych wahaniami kursu CHF. W przykładach tych nie zobrazowano także w ogóle, w jaki sposób zmieniłoby się saldo zadłużenia na skutek wzrostu kursu waluty, do której kredyt był indeksowany.

Gdyby powodom rzeczywiście zostało należycie wyjaśnione znaczenie zmiany kursu waluty i ponoszonego ryzyka, to założyć można, iż nie zdecydowaliby się na kredyt powiązany z kursem waluty obcej w sposób wadliwy w perspektywie jego spłacania przez kilkadziesiąt lat. Gdyby kredytujący Bank zamierzał wystarczająco poinformować kredytobiorcę będącego osobą fizyczną (konsumentem) o niebezpieczeństwach wynikających z kredytu powiązanego z kursem waluty obcej, to nie proponowałby w ogóle zawierania takich umów kredytowych, zdając sobie sprawę jako profesjonalista, że umowa taka może zostać łatwo oceniona jako nieuczciwa (por. Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 29 października 2019 roku w sprawie IV CSK 309/18).

Wobec uznania, że kwestionowane postanowienia umowne odnosiły się do świadczenia głównego i nie zostały sformułowane w sposób jednoznaczny, możliwe było przejście do badania kolejnych przesłanek z art. 385¹ k.c.

W ocenie Sądu, kwestionowane postanowienia umowne kształtują prawa i obowiązki powodów w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając ich interesy.

Przez rażące naruszenie interesów konsumenta należy rozumieć nieusprawiedliwioną dysproporcję praw i obowiązków na jego niekorzyść w określonym stosunku obligacyjnym. Natomiast działanie wbrew dobrym obyczajom (w zakresie kształtowania treści stosunku obligacyjnego) oznacza tworzenie przez partnera konsumenta takich klauzul umownych, które godzą w równowagę kontraktową stron takiego stosunku (tak Sąd Apelacyjny w Warszawie w wyroku z dnia 22 października 2020 roku, w sprawie I ACa 709/19). Ocena zachowań w świetle dobrych obyczajów następuje najczęściej poprzez odwołanie się do takich wartości jak: szacunek wobec partnera, uczciwość, zaufanie, lojalność, rzetelność i fachowość. Postanowienia umów, które kształtują prawa i obowiązki konsumenta, nie pozwalając na realizację tych wartości, uznawane są za sprzeczne z dobrymi obyczajami. Postanowienie umowne jest sprzeczne z dobrymi obyczajami, gdy można rozsądnie założyć, że kontrahent konsumenta, traktujący go w sposób sprawiedliwy i słuszny i uwzględniający jego prawnie uzasadnione roszczenia, nie mógłby racjonalnie się spodziewać,

że konsument zaakceptowałby w ramach negocjacji klauzulę będącą źródłem braku równowagi stron (por. wyroki Sądu Najwyższego z 15 stycznia 2016 roku w sprawie I CSK 125/15 i z 04 kwietnia 2019 roku w sprawie III C 159/17).

Sąd orzekający w niniejszym składzie w pełni podziela ugruntowany już w orzecznictwie pogląd, iż niejasny i niepoddający się weryfikacji mechanizm ustalania przez bank kursów waluty, pozostawiający bankowi swobodę, jest w sposób oczywisty sprzeczny z dobrymi obyczajami i rażąco narusza interesy konsumenta, a klauzula, która nie zawiera jednoznacznej treści i przez to pozwala na pełną swobodę decyzyjną przedsiębiorcy w kwestii bardzo istotnej dla konsumenta, dotyczącej kosztów kredytu, jest klauzulą niedozwoloną (tak m.in. Sąd Najwyższy w wyroku z 04 kwietnia 2019 roku w sprawie III C 159/17). Ponadto niewątpliwie dobre obyczaje narusza także całkowite i nieograniczone obciążenie konsumenta ryzykiem zmiany kursu walut (tak Sąd Apelacyjny w Gdańsku w wyroku z dnia 04 listopada 2020 roku, w sprawie V ACa 300/20).

Zgodnie natomiast z art. 385² k.c. oceny zgodności postanowienia umowy z dobrymi obyczajami dokonuje się według stanu z chwili zawarcia umowy, biorąc pod uwagę jej treść, okoliczności zawarcia oraz uwzględniając umowy pozostające w związku z umową obejmującą postanowienie będące przedmiotem oceny.

Dodać należy, iż dla oceny danego postanowienia na podstawie art. 385¹ k.c. nie ma żadnego znaczenia sposób wykonywania umowy przez strony. W okolicznościach niniejszej sprawy nie podlegało zatem badaniu i nie miało znaczenia dla rozstrzygnięcia, czy pozwany Bank korzystał z możliwości, wynikających ze spornych postanowień umownych, a więc czy ustalane przez niego kursy walut w Bankowej Tabeli kursów były zawyżone w stosunku do kursów NBP lub kursów ustalanych przez inne banki. Postanowienie jest niedozwolone, jeśli stwarza dla przedsiębiorcy samą możliwość działania w sposób rażąco naruszający interesy konsumenta. Za rażąco sprzeczne z interesem konsumenta uznać należy już samo skonstruowanie mechanizmu ustalania wartości świadczenia jednostronnie przez Bank, ponieważ mechanizm ten narusza równowagę kontraktową, umożliwiając przedsiębiorcy wpływ na kształtowanie obowiązków umownych konsumenta.

W tym miejscu wskazać również należy, iż wprawdzie strony w dniu 05 lutego 2015 roku zawarły Aneks nr 1 do Umowy, zgodnie z którym Kredytobiorcy mieli możliwość spłaty kredytu w walucie indeksacji, jednakże wprowadzenie tej zmiany nie spowodowało sanowania postanowień abuzywnych, zawartych w przedmiotowej Umowie i w Regulaminie.

Wskazać należy, iż zgodnie z wyrokiem Trybunału Sprawiedliwości z dnia 29 kwietnia 2021 roku, wydanym w sprawie C-19/20, sąd krajowy jest zobowiązany do stwierdzenia nieuczciwego charakteru warunku umowy zawartej między przedsiębiorcą a konsumentem, nawet jeśli warunek ten został zmieniony przez te strony w drodze umowy. Wyjątkiem od tej reguły jest sytuacja, kiedy konsument wyraził wolną i świadomą zgodę na zmianę nieuczciwego warunku i na rezygnację z ochrony przed nieuczciwymi postanowieniami umownymi. Natomiast w niniejszej sprawie powodowie takiej zgody nie wyrazili, wręcz przeciwnie – wnosząc pozew, w którym powołali się na nieważność umowy kredytowej oraz na abuzywność postanowień dotyczących mechanizmu przeliczeniowego – domagali się objęcia ich w/w ochroną.

Kolejno podnieść należy, iż w wyroku z dnia 03 października 2019 roku w sprawie C-260/18, Trybunał Sprawiedliwości wskazał, że po stwierdzeniu nieuczciwego charakteru niektórych warunków umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej i oprocentowanego według stopy procentowej bezpośrednio powiązanej ze stopą międzybankową danej waluty, sąd może przyjąć zgodnie z prawem krajowym, że ta umowa nie może nadal obowiązywać bez takich warunków z tego powodu, że ich usunięcie spowodowałoby zmianę charakteru głównego przedmiotu umowy. Natomiast w wyroku z dnia 29 kwietnia 2021 roku w sprawie C-19/20 Trybunał Sprawiedliwości wskazał, że skutki stwierdzenia przez sąd istnienia nieuczciwego warunku w umowie, zawartej między przedsiębiorcą a konsumentem, podlegają przepisom prawa krajowego, przy czym kwestia utrzymania się w mocy takiej umowy powinna być oceniana z urzędu przez sąd krajowy zgodnie z obiektywnym podejściem na podstawie tych przepisów.

W ocenie Sądu, w niniejszej sprawie nie ma możliwości zastąpienia abuzywnych postanowień, dotyczących mechanizmu indeksacji, odsyłającego do Tabeli Kursów, przepisami o charakterze dyspozytywnym.

Wobec powyższego, ustalić należało, czy w tych konkretnych okolicznościach po wyeliminowaniu z Umowy postanowień uznanych za abuzywne i niezastąpieniu ich innymi postanowieniami, Umowa ta może nadal obowiązywać.

W pierwszej kolejności powtórzyć należy, iż opisywany we wcześniejszej części uzasadnienia mechanizm indeksacji, stanowi element określający główne świadczenie stron umowy o kredyt indeksowany. Wobec tego, stwierdzić należy, iż usunięcie postanowienia określającego główne świadczenia stron, prowadzi do tego, że pomiędzy stronami brak jest zgody na zawarcie umowy. To prowadzi zaś do wniosku, że na skutek stwierdzenia abuzywności wskazanych postanowień umownych, Umowę należy uznać za nieważną.

Kolejno wskazać należy, iż wyeliminowanie z umowy o kredyt indeksowany do waluty obcej postanowień dotyczących indeksacji prowadzi nie tylko do zniesienia mechanizmu indeksacji oraz różnic kursów walutowych, ale również pośrednio do zamknięcia ryzyka kursowego, które jest bezpośrednio związane z indeksacją. Usunięcie tych postanowień z umowy powoduje, że umowa ta nie może nadal obowiązywać bez tych warunków z tego powodu, że ich usunięcie spowodowałoby zmianę charakteru głównego przedmiotu umowy (por. powołany już wyżej wyrok w sprawie C-260/18).

Po wyeliminowaniu z umowy o kredyt indeksowany do waluty obcej postanowień dotyczących indeksacji – a więc postanowień wyznaczających naturę tego stosunku zobowiązaniowego – umowę należałoby uznać za nieważną także na podstawie art. 353¹ k.c. jako sprzeczną z naturą zobowiązania. Wyeliminowanie z umowy o kredyt indeksowany do waluty obcej postanowień dotyczących indeksacji doprowadziłoby bowiem do takiego zniekształcenia tego stosunku zobowiązaniowego, że nie odpowiadałby on już jego naturze, której istotą jest wprowadzenie postanowień dotyczących indeksacji, pozwalających na ustalenie salda zadłużenia w walucie obcej a następnie zastosowanie do tak ustalonego salda zadłużenia oprocentowania ustalonego według stawki LIBOR.

Reasumując – niezależnie od tego, czy przedmiotową umowę uznać za nieważną na skutek sprzeczności postanowień dotyczących mechanizmu indeksacji z art. 353¹ k.c. czy też uznać ją za nieważną z powodu stwierdzenia abuzywności tych postanowień, prowadzących w konsekwencji do nieważności umowy, rozstrzygnięcie co do żądań powodów byłoby identyczne.

Mając powyższe na uwadze, Sąd uwzględnił żądanie główne powodów o ustalenie, z tym, że – kierując się argumentami, przedstawionymi przez Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 06 listopada 2015 roku w sprawie II CSK 56/15 – Sąd dokonał jego modyfikacji, zgodnej z art. 189 k.p.c. oraz z art. 321 k.p.c., ustalając nieistnienie pomiędzy stronami postępowania stosunku prawnego, wynikającego z przedmiotowej Umowy kredytu hipotecznego, orzekając jak w pkt I sentencji wyroku.

W uzasadnieniu powołanego wyżej wyroku Sąd Najwyższy wskazał, iż żądanie stwierdzenia nieważności czynności prawnej należy kwalifikować w drodze jego wykładni jako zmierzające do ustalenia – w myśl art. 189 k.p.c. – nieistnienia stosunku prawnego, który miałby wynikać z tej czynności prawnej, a okoliczności, które są powoływane jako motywacja dla twierdzenia o nieważności lub nieistnieniu czynności prawnej (umowy) - jako jego podstawę faktyczną.

Niewątpliwie głównym celem, jaki powodowie w niniejszej sprawie chcieli osiągnąć, było wyeliminowanie Umowy zawartej z pozwanym Bankiem z obrotu prawnego, a więc doprowadzenie do sytuacji, w której przestaje ona istnieć ze wszystkimi tego konsekwencjami.

Wobec powyższego, dokonanie modyfikacji co do żądania ustalenia – jak w pkt I sentencji wyroku – było zgodne zarówno z art. 189 k.p.c. jak i nie stanowiło wyrokowania co do przedmiotu, który nie był objęty żądaniem lub ponad żądanie (art. 321 § 1 k.p.c.).

W ocenie Sądu, nie były trafne zarzuty strony pozwanej jakoby powodowie nie mieli interesu prawnego w żądaniu ustalenia nieistnienia stosunku prawnego, wynikającego z przedmiotowej Umowy.

Powodowie mają interes prawny w żądaniu ustalenia w rozumieniu art. 189 k.p.c., gdyż samo powództwo o zapłatę nie rozstrzygnie w sposób definitywny istniejącego pomiędzy stronami sporu co do związania ich przedmiotową Umową. Rozstrzygnięcie żądania o zapłatę zakończy bowiem jedynie spór co do zwrotu kwot, które już zostały zapłacone na podstawie tej Umowy, nie rozstrzygnie zaś co do zasadności lub niezasadności żądań Banku co do niezapłaconych jeszcze rat kredytu. Jedynie zatem ustalenie, czy w istocie strony są związane przedmiotową Umową, w pełny sposób zabezpieczy interes powodów. Rozstrzygnie bowiem kwestię podstawową, tj. czy powodów wiąże z pozwanym Bankiem Umowa o kredyt hipoteczny, czy nie. Usunie zatem niepewność co do tego, czy powodowie nadal są zobowiązani wobec pozwanego Banku do dokonywania spłaty rat kredytu na podstawie tej Umowy. Zapobiegnie więc dalszemu sporowi o roszczenia Banku wynikające z tej Umowy. W ocenie Sądu, ustalenie nieistnienia stosunku prawnego, wynikającego z przedmiotowej Umowy, orzeczeniem Sądu stanowić będzie także podstawę dokonania wzajemnych rozliczeń pomiędzy stronami.

Zważywszy na powyższe, Sąd orzekł jak w pkt I sentencji wyroku.

Wobec ustalenia, że stosunek prawny wynikający z przedmiotowej Umowy o kredyt hipoteczny nie istnieje, strony powinny zwrócić sobie kwoty świadczone na podstawie tej Umowy.

Zasadne okazało się zatem żądanie powodów zasądzenia od strony pozwanej kwot stanowiących sumę rat kapitałowo – odsetkowych, uiszczonych na podstawie tej Umowy.

Podstawę prawną żądania powodów w niniejszej sprawie stanowił art. 410 § 2 k.c., zgodnie z którym świadczenie jest nienależne, jeżeli ten, kto je spełnił, nie był w ogóle zobowiązany względem osoby, której świadczył, albo jeżeli podstawa świadczenia odpadła lub zamierzony cel świadczenia nie został osiągnięty, albo jeżeli czynność prawna zobowiązująca do świadczenia była nieważna i nie stała się ważna po spełnieniu świadczenia. Skoro – jak wyżej ustalono – przedmiotowa Umowa jest nieważna, a więc nie istnieje stosunek zobowiązaniowy, to strony powinny zwrócić sobie kwoty świadczone na jej podstawie (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 lutego 2021 roku, w sprawie III CZP 11/20). Wskazać należy, iż zgodnie z uchwałą 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 07 maja 2021 roku w sprawie III CZP 6/21 jeżeli bez bezskutecznego postanowienia umowa kredytu nie może wiązać, konsumentowi i kredytodawcy przysługują odrębne roszczenia o zwrot świadczeń pieniężnych spełnionych w wykonaniu tej umowy (art. 410 § 1 w związku z art. 405 k.c.). Kredytodawca może żądać zwrotu świadczenia od chwili, w której umowa kredytu stała się trwale bezskuteczna.

Wobec powyższego, stwierdzić należało, iż żądanie powodów o zasądzenie od strony pozwanej zwrotu kwot, wpłaconych przez nich na podstawie przedmiotowej Umowy w okresie od 30 kwietnia 2007 roku do 02 grudnia 2020 roku uznać należało za uzasadnione co do zasady.

Powodowie po modyfikacji powództwa na rozprawie w dniu 07 lipca 2021 roku wnieśli o zasądzenie solidarnie na ich rzecz kwot: 202 266,51 zł i 46 105 CHF. Wskazali, że w przypadku ustalenia przez Sąd, że Umowa jest nieważna, kwota dochodzona pozwem obejmuje wpłaty dokonane przez nich w okresie od momentu uruchomienia kredytu do dnia 02 grudnia 2020 roku. Jak wynika z niekwestionowanego przez strony postępowania zaświadczenia Banku suma wpłat dokonanych przez powodów na rzecz strony pozwanej w okresie od 10 kwietnia 2007 roku do 03 marca 2015 roku wynosiła łącznie 202 270,51 zł – a więc jest wyższa od kwoty żądanej przez powodów w PLN, natomiast w okresie od 30 marca 2015 roku do 02 grudnia 2020 roku – wynosiła 45 505 CHF, a więc jest niższa od kwoty, jakiej zasądzenia domagali się powodowie w CHF. Mając na uwadze ustalone na podstawie zaświadczenia Banku kwoty wpłacone przez powodów w PLN i CHF w okresie od 10 kwietnia 2007 roku do 02 grudnia 2020 roku oraz żądania powodów, Sąd zasądził od strony pozwanej solidarnie na rzecz powodów kwoty 202 266,51 zł oraz 45 505 CHF (pkt II sentencji wyroku). Natomiast ponad kwotę 45 505 CHF Sąd powództwo oddalił (orzekając jak w pkt IV sentencji wyroku).

O odsetkach ustawowych za opóźnienie Sąd orzekł na podstawie art. 481 § 1 k.c., zgodnie z którym jeżeli dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia pieniężnego, wierzyciel może żądać odsetek za czas opóźnienia, chociażby nie poniósł żadnej szkody i chociażby opóźnienie było następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi. Zgodnie z art. 455 k.c. jeżeli termin spełnienia świadczenia nie jest oznaczony ani nie wynika z właściwości zobowiązania, świadczenie powinno być spełnione niezwłocznie po wezwaniu dłużnika do wykonania. W niniejszej sprawie powodowie przed wniesieniem pozwu wezwali stronę pozwaną do zapłaty w piśmie z dnia 11 lutego 2021 roku, wyznaczając jej termin zapłaty do dnia 01 marca 2021 roku. Z treści pisma pozwanego Banku z dnia 02 marca 2021 roku wynika, że odebrał on przedmiotowe wezwanie w dniu 17 lutego 2021 roku. Wobec tego, należało uznać, że zakreślony przez powodów termin był dla pozwanego Banku wystarczający na zapoznanie się z treścią żądania powodów i na spełnienie tego żądania w razie uznania jego zasadności. Stąd też Sąd zasądził odsetki ustawowe za opóźnienie od zasądzonych kwot głównych – zgodnie z żądaniem pozwu – od dnia wniesienia pozwu, tj. od 11 marca 2021 roku, do dnia zapłaty.

Zważywszy na powyższe, Sąd orzekł jak w pkt II sentencji wyroku.

Wskazać należy, iż Sąd nie podzielił zarzutu strony pozwanej dotyczącego zużycia korzyści.

Stosownie do treści art. 409 k.c. obowiązek wydania korzyści lub zwrotu jej wartości wygasa, jeżeli ten, kto korzyść uzyskał, zużył ją lub utracił w taki sposób, że nie jest już wzbogacony, chyba że wyzbywając się korzyści lub zużywając ją powinien był liczyć się z obowiązkiem zwrotu.

To na stronie pozwanej – która twierdziła, iż zachodzą przesłanki, określone w powołanym wyżej przepisie – spoczywał ciężar udowodnienia zużycia korzyści. Natomiast strona pozwana nie wykazała, aby zużyła wpłacone przez powodów środki pieniężne w taki sposób, że nie jest już wzbogacona. Wbrew twierdzeniom strony pozwanej – nie można bowiem uznać, że dokonując przy użyciu tych środków transakcji na rynku walutowym, strona pozwana wyzbyła się tych środków trwale. Uzyskała wszakże w zamian za kwotę w PLN środki pieniężne w walucie obcej.

Sąd nie podzielił także zarzutu strony pozwanej dotyczącego naruszenia art. 5 k.c. Zgodnie z tym przepisem nie można czynić ze swego prawa użytku, który by był sprzeczny ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem tego prawa lub z zasadami współżycia społecznego. Takie działanie lub zaniechanie uprawnionego nie jest uważane za wykonywanie prawa i nie korzysta z ochrony.

W ocenie Sądu, strona pozwana, która w przedmiotowej Umowie zastosowała postanowienia nieuczciwe, nie może skutecznie czynić powodowi zarzutu z tego powodu, że dochodzą swoich roszczeń w związku ze stosowaniem przez Bank klauzul abuzywnych. Zgodnie bowiem z tzw. „zasadą czystych rąk” na nadużycie prawa podmiotowego przez przeciwnika procesowego, nie może skutecznie powołać się strona, która sama narusza zasady współżycia społecznego.

W ocenie Sądu, poniesiony przez stronę pozwaną zarzut zatrzymania także okazał się nieskuteczny.

Zgodnie z art. 496 k.c. jeżeli wskutek odstąpienia od umowy strony mają dokonać zwrotu świadczeń wzajemnych, każdej z nich przysługuje prawo zatrzymania, dopóki druga strona nie zaoferuje zwrotu otrzymanego świadczenia albo nie zabezpieczy roszczenia o zwrot. Stosownie do art. 497 k.c. przepis artykułu poprzedzającego stosuje się odpowiednio w razie rozwiązania lub nieważności umowy wzajemnej.

Po pierwsze – zauważyć należy, iż strona pozwana nie złożyła bezpośrednio powodowi oświadczenia o skorzystaniu z prawa zatrzymania, zaś pełnomocnik powodów nie posiadał pełnomocnictwa do odbierania w imieniu powodów oświadczeń materialnoprawnych (k. 54). Po drugie – pełnomocnik strony pozwanej posiadał jedynie umocowanie w granicach art. 91 k.p.c. (k. 185), nie obejmowało ono upoważnienia do składania w imieniu strony pozwanej oświadczeń materialnoprawnych (por. uzasadnienie wyroku Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 13 stycznia 2020

roku, w sprawie I ACa 1205/18). Pełnomocnik strony pozwanej nie mógł więc skutecznie złożyć ani powodowi ani ich pełnomocnikowi oświadczenia o skorzystaniu przez stronę pozwaną z prawa zatrzymania. Wobec tego, kwestie dotyczące merytorycznej zasadności tego zarzutu, w ogóle nie podlegały analizie, skoro strona pozwana nie złożyła powodowi skutecznie oświadczenia o skorzystaniu z prawa zatrzymania.

Wobec skutecznego cofnięcia przez powodów pozwu ze zrzeczeniem się roszczenia co do kwoty 1 034,49 zł, Sąd na podstawie art. 355 k.p.c. w zw. z art. 203 § 1 i § 4 k.p.c. umorzył postępowanie w tym zakresie, o czym orzekł w pkt III sentencji wyroku.

W pkt IV sentencji wyroku Sąd z wyżej podanych już względów oddalił powództwo w pozostałym zakresie, a więc ponad kwotę 45 505 CHF wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty oraz co do odsetek ustawowych za opóźnienie od kwoty 1 034,49 zł od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty.

Ponadto Sąd w pkt V sentencji wyroku oddalił wniosek powodów o nadanie wyrokowi rygoru natychmiastowej wykonalności.

W niniejszej sprawie nie zaistniały, określone w art. 333 § 1 i § 2 k.p.c., przesłanki, aby nadać wyrokowi rygor natychmiastowej wykonalności. Ponadto Sąd nie znalazł także podstaw do uwzględnienia wniosku powodów w oparciu o art. 333 § 3 k.p.c.

Skoro roszczenie główne powodów o ustalenie zostało w całości uwzględnione oraz roszczenie główne o zapłatę co do zasady zostało uwzględnione (tj. w całości co do twierdzeń powodów, że przysługuje im od strony pozwanej zwrot kwot wpłaconych przez nich w okresie od uruchomienia kredytu do 02 grudnia 2020 roku, natomiast jedynie w zakresie wycień matematycznych – wobec ustalenia, że nie są one zgodne z zaświadczeniem Banku – oddalone zostało co do kwoty 600 CHF), to Sąd nie orzekał w ogóle o roszczeniach ewentualnych.

O kosztach postępowania (pkt VI sentencji wyroku) Sąd orzekł na podstawie art. 100 zd. 2 k.p.c., obciążając nimi w całości stronę pozwaną, uznając, że powodowie ulegli tylko w nieznaczej części swego żądania. Na zasądzoną od strony pozwanej solidarnie na rzecz powodów kwotę składały się: opłata sądowa od pozwu w wysokość 1 000 zł, wynagrodzenie pełnomocnika procesowego powodów, będącego adwokatem, w wysokości 10 800 zł (zgodnie z § 2 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności adwokackie z dnia 22 października 2015 roku, Dz.U. z 2015 roku, poz. 1800) oraz opłaty skarbowe od pełnomocnictwa w wysokości 34 zł. Na podstawie art. 98 § 1¹ k.p.c. od zasądzonych kosztów procesu Sąd zasądził również odsetki ustawowe za opóźnienie, liczone od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty.

W ocenie Sądu, w niniejszej sprawie brak było uzasadnionych podstaw do zasądzenia na rzecz powodów w ramach kosztów procesu wynagrodzenia pełnomocnika procesowego w wysokości dwukrotności stawki minimalnej. Niniejsza sprawa nie ma charakteru precedensowego, wręcz przeciwnie w podobnych sprawach pozwy składane są w liczbie kilku tysięcy rocznie. Ponadto obecnie wydawane są zarówno przez sądy krajowe jak i przez Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej liczne orzeczenia dotyczące spraw kredytów indeksowanych do waluty obcej. Trudno zatem uznać, aby niniejsza sprawa była skomplikowana pod względem faktycznym albo prawnym. Dodatkowo Sąd miał na uwadze, że w niniejszej sprawie pełnomocnik powodów złożył jedno pismo procesowe, tj. pozew, oraz w sprawie odbyła się jedna rozprawa z udziałem pełnomocnika powodów, zaś od wniesienia pozwu do wydania wyroku upłynął okres 4 miesięcy.

Mając powyższe na uwadze, Sąd orzekł jak w sentencji wyroku.

ZARZĄDZENIE

(...)

(...)